

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain sekä työturvallisuuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsuojelun valvonnasta ja työsuojeluyhteistoiminnasta annettua lakia lisäämällä lakiin säännös, joka velvoittaisi työnantajaa viipymättä ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle kaikista sellaisista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, joiden johdosta ympäristöön on saattanut levitä ihmiselle vaarallinen biologinen tekijä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työturvallisuuslakia siten, että lakiin lisättäisiin säännös, joka velvoittaisi työnantajaa pitämään luetteloa niistä työntekijöistä, jotka ovat altistuneet ihmisille vaarallisille biologisille tekijöille. Kyseessä olisi pääsääntöisesti säädöstekninen muutos, jolla valtioneuvoston päätöksessä säädetyt asiat nostettaisiin lain tasolle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Johdanto

Biologisille tekijöille altistutaan eri työympäristöissä. Merkittävintä altistuminen biologisille tekijöille on maataloudessa, puunjalostusteollisuudessa, energiantuotannossa, jätteenkäsittelyssä ja eräillä biologisen tutkimustyön aloilla. Altistumista tapahtuu myös esimerkiksi eräillä biologisen tutkimuksen osa-alueilla, terveydenhuoltoalalla, bio- ja kiertotaloudessa sekä metalli- ja elintarviketeollisuudessa. Altistumista voi tapahtua hengitysteitse sekä ihon tai suun limakalvon kautta.

Vuonna 2013 Työterveyslaitoksen työperäisten sairauksien rekisterin mukaan muiden kuin infektioivien biologisten tekijöiden aiheuttamia ammattitauteja ja -epäilyjä rekisteröitiin 475 tapausta.

1.2 Kansallinen lainsäädäntö

Työhön, jossa työntekijät altistuvat tai saattavat altistua biologisille tekijöille, sovelletaan työturvallisuuslakia (738/2002) ja sen nojalla annettuja alemmanasteisia säädöksiä. Työturvallisuuslaki on työn tekemisen turvallisuutta sääntelevä yleislaki, jossa säädetään esimerkiksi työnantajan yleisestä huolehtimisvelvollisuudesta, työn vaarojen selvittämisestä ja arvioinnista, erityistä vaaraa aiheuttavasta työstä, työympäristön ja työn suunnittelusta, työntekijöille annettavasta opetuksesta ja ohjauksesta sekä henkilönsuojainten käytöstä.

Työsuojeluviranomaiset valvovat työsuojelulainsäädännön noudattamista siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006; jäljempänä valvontalaki) säädetään. Valvontalain 7 luvussa säädetään ilmoituksista työsuojelun valvontaa varten. Valvontalain 46 §:n mukaan työnantaja on velvollinen ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle sellaisesta kuoleman tai vaikean vamman aiheuttaneesta työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) tarkoittamasta työtapaturmasta, jonka johdosta tapahtumapaikalla on suoritettava poliisitutkinta. Valvontalain 46 a §:ssä säädetään ammattitaudista tai työstä johtuvasta muusta työperäisestä sairaudesta ilmoittamisesta aluehallintovirastolle.

Työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa asianomaiselle viranomaiselle vaaratilanteista ja onnettomuuksista säädetään myös työntekijöiden suojelemisesta työhön liittyvältä biologisten tekijöiden aiheuttamalta vaaralta annetun valtioneuvoston päätöksen (1155/1993; jäljempänä biologisista tekijöistä annettu päätös) 10 §:n 2 momentissa. Ilmoitus on tehtävä kaikista onnettomuuksista ja vaaratilanteista, jotka ovat voineet johtaa biologisen tekijän leviämiseen ympäristöön ja jotka voisivat aiheuttaa vakavan tartunnan ja vakavan sairauden ihmiselle. Biologiset tekijät on määritelty biologisista tekijöistä annetun päätöksen 3 §:ssä, jonka mukaan biologisilla tekijöillä tarkoitetaan mikro-organismeja mukaan lukien ne, joita on muunneltu geneettisesti, soluviljelmiä ja ihmisessä eläviä loisia, jotka voivat aiheuttaa jonkin tulehduksen, allergian tai myrkkyyvaikutuksen. Biologisista tekijöistä annetun päätöksen 23 §:n mukaan asianomaisella viranomaisella tarkoitetaan työsuojelupiirin työsuojelutoimistoa. Aluehallintouudistuksen tultua voimaan vuoden 2010 alusta lukien työsuojelupiirin työsuojelutoimistoille kuuluneet tehtävät siirtyivät aluehallintovirastojen työsuojelun vastuualueiden hoidettaviksi. Työskennellessä muuntogeenisillä biologisilla tekijöillä sovelletaan myös geeniteknikkalakia (377/1995) ja sen nojalla annettuja säädöksiä lupamenettelyineen. Niiden osalta toimivaltainen viranomainen on geeniteknikan lautakunta, ja toimintaa valvoo Valvira siltä osin kuin

terveysvaikutukset voivat johtaa muiden kuin työntekijöiden altistumiseen haitallisille terveysvaikutuksille.

Biologisista tekijöistä annetun päätöksen 15 §:ssä säädetään biologisille tekijöille altistuneiden työntekijöiden luetteloinnista. Työnantajan on pidettävä luetteloa sellaisista työntekijöistä, jotka ovat altistuneet pykälässä mainituille biologisille tekijöille. Työntekijän oikeudesta saada nähtäväkseen itseään koskevia tietoja säädetään päätöksen 14 §:ssä.

1.3 Kansainvälinen kehitys sekä Euroopan unionin lainsäädäntö

Työntekijöiden suojelemisesta biologisten tekijöiden aiheuttamilta vaaroilta työssä on annettu neuvoston direktiivi 90/679/ETY työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät biologisille tekijöille altistumiseen työssä. Mainittu direktiivi on kumottu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2000/54/EY työntekijöiden suojelemisesta vaaroilta, jotka liittyvät biologisille tekijöille altistumiseen työssä. Suomessa direktiivit 90/679/ETY ja 2000/54/EY on saatettu voimaan biologisista tekijöistä annetulla päätöksellä.

Direktiivin 2000/54/EY artiklan 7 kohta 1 sisältää velvoitteen antaa toimivaltaiselle viranomaiselle tietoa 1) riskin arvioinnin tuloksista 2) toiminnasta, jonka yhteydessä työntekijä on altistunut tai voinut altistua biologisille tekijöille 3) altistuneiden työntekijöiden määrästä 4) työsuojelusta vastuussa olevan henkilön nimestä ja pätevyydestä 5) tehdyistä suojelu- ja ehkäisytoimenpiteistä mukaan lukien työtavat ja -menetelmät 6) valmiussuunnitelmista (toimintasuunnitelmista), joita on laadittu fyysisen eristuksen pettämisen varalta työntekijöiden suojelemiseksi vakavaa tartuntaa ja vakavaa sairautta aiheuttaville biologisille tekijöille altistumiselta.

Direktiivin 2000/54/EY artiklan 7 kohdan 2 mukaan työnantajan on viipymättä ilmoitettava toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista onnettomuuksista ja tapahtumista, jotka voivat aiheuttaa biologisen tekijän vapautumisen ja jotka voivat aiheuttaa vakavan tartunnan tai sairauden ihmiselle. Artiklan 3 kohdassa viitataan direktiivin artiklassa 11 tarkoitettuun luetteloon ja 14 artiklassa tarkoitettuihin terveystietoihin, jotka on annettava kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti toimivaltaisen viranomaisen käyttöön yrityksen lopettaessa toimintansa.

Direktiivin 2000/54/EY artiklassa 11 säädetään altistuneiden työntekijöiden luettelosta. Artiklan 11 kohdan 1 mukaan työnantajan on pidettävä biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä luetteloa, josta ilmenee tehdyn työn laatu ja kun mahdollista altistumisen aiheuttava biologinen tekijä sekä tarvittaessa tiedot altistuksista, onnettomuuksista ja vaaratilanteista. Artiklan 11 kohdan 2 mukaan tällaista luetteloa on säilytettävä vähintään 10 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Luetteloa on säilytettävä 40 vuotta viimeisen tiedossa olevan altistumisen jälkeen sellaisten altistumisten osalta, jotka voivat johtaa tartuntoihin, joihin liittyy pysyvän tai piilevän tartunnan aiheuttava biologinen tekijä ja jota ei voida nykyisen tietämyksen mukaan määrittää ennen kuin sairaus kehittyy monta vuotta myöhemmin ja jolla on erityisen pitkä itämisaika ennen sairauden kehittymistä, jotka voivat johtaa uusiutuviin sairauksiin pitkän ajan kuluessa hoidosta huolimatta ja joilla voi olla vakavia jälkivaikutuksia.

Muuntogeenisten mikro-organismien (GMM) nykyisen suljetun käytön osalta sovelletaan myös direktiiviä 2009/41/EY (aiemmin 2001/219/EY), joka edellyttää käytettävän erityisiä eristämistoimenpiteitä, joilla rajoitetaan mikro-organismien pääsyä kosketuksiin väestön tai ympäristön kanssa. Kyseiset eristämistoimenpiteet ovat pitkälti yhteneväisiä niiden toimenpiteiden kanssa, jotka koskevat biologisia tekijöitä. Erityistapauksissa työntekijöiden altistumis-

ta saattaa liittyä myös muuntogeenisten organismien tarkoitukselliseen levittämiseen ympäristöön, jota säännellään Euroopan unionissa direktiivillä 2001/18/EY. Muuntogeenisten organismien turvallisesta käytöstä on runsaasti kansainvälistä ohjeistusta ja sopimuksia, esimerkiksi Maailman terveysjärjestön WHO:n, Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n ja kansainvälisen bioturvallisuuspöytäkirjan CBD:n alaiset sopimukset.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen tavoitteena on saattaa nykyisin valtioneuvoston päätöksessä säädetty ilmoitusvelvollisuus (biologisista tekijöistä annetun päätöksen 10 §:n 2 momentti) ja luettelointivelvollisuus (biologisista tekijöistä annetun päätöksen 15 §) perustuslain edellyttämällä tavalla lain tasolle. Päätös on annettu nyttemmin kumotun työturvallisuuslain (299/1958) nojalla ja ennen perustuslain (731/1999) antamista. Perustuslain 80 §:n mukaan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säädetään lailla.

Esityksessä ehdotetaan, että valvontain 7 lukuun lisättäisiin vaaratilanteista ilmoittamista koskeva uusi 46 b §, joka velvoittaisi työnantajaa viipymättä ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle kaikista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, joissa ympäristöön on vapautunut sellainen biologinen tekijä, joka voisi aiheuttaa vakavan tartunnan tai vakavan sairauden ihmiselle. Säännös vastaisi sisällöltään 1 momentin osalta voimassa olevan biologista tekijöistä annetun päätöksen 10 §:n 2 momenttia.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että työturvallisuuslain 5 lukuun lisättäisiin uusi 40 a §, joka velvoittaisi työnantajaa pitämään luetteloa niistä työntekijöistä, jotka ovat altistuneet sellaisille biologisille tekijöille, jotka voivat aiheuttaa vakavan vaaran tai vakavan sairauden ihmiselle. Säännös vastaa pääsääntöisesti sisällöltään voimassa olevan biologisia tekijöitä koskevan päätöksen 14 ja 15 §:ää.

3 Esityksen vaikutukset

Esityksessä ehdotetaan lähinnä säädösteknistä muutosta, jolla työnantajaa velvoittavat säännökset ilmoituksen tekemisestä työsuojeluviranomaiselle ja luettelon pitämisestä biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä siirrettäisiin valtioneuvoston päätöksestä perustuslain edellyttämällä tavalla lain tasolle, joten esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia.

Esitys ei vaikuta geeniteknikkalain mukaiseen lupamenettelyyn, joka säilyy rinnakkaisena. Esitys ei myöskään vaikuta geeniteknikkalain mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteen ja sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuntogeenisten organismien suljettuun käyttöön liittyvistä ilmoituksista ja hakemuksista sekä suljetun käytön kirjaamisesta ja pelastussuunnitelmasta (272/2006) soveltamiseen.

4 Asian valmistelu

Ehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimivan työturvallisuus-säännöksiä valmistelevan neuvottelukunnan asettamassa kolmikantaisessa jaostossa. Jaosto on valmistellut tämän esityksen lisäksi ehdotuksen valtioneuvoston asetukseksi työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvilta vaaroilta. Jaostossa ovat olleet edustettuina sosiaali- ja terveysministeriön, Elinkeinoelämän Keskusliiton, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n, KT Kuntatyönantajien, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n sekä aluehal-

lintovirastojen työsuojelun vastuualueiden edustajat. Jaostossa on kuultu Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin, Työterveyslaitoksen, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviran, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, sosiaali- ja terveysministeriön, Suomen Hautausseurien Liitto ry:n, Suomen Eläinlääkäriliitto ry:n ja Fazer Makeiset Oy:n edustajia asiantuntijoina.

Ehdotus on hyväksytty työturvallisuussäännöksiä valmisteleavassa neuvottelukunnassa. Ehdotuksesta on pyydetty lausunto Akava ry:ltä, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:lta, Elintarviketeollisuusliitto ry:ltä, Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralta, Eläinten terveys ETT ry:ltä, Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualueilta, Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY:ltä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriltä, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:ltä, Kaupan Liitto ry:ltä, KT Kuntatyönantajilta, maa- ja metsätalousministeriöltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, oikeusministeriöltä, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry:ltä, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä, Poliisihallitukselta, Ammattiliitto Pro ry:ltä, Päivittäistavarakauppa ry:ltä, sisäministeriöltä, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valviralta, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:lta, Suomen Bioanalytikkoliitto ry:ltä, Suomen Eläinlääkäriliitto ry:ltä, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry:ltä, Suomen Hammaslääkäriliitolta, Suomen Hautausseurien Liitto ry:ltä, Suomen Hygieniahoitajat ry:ltä, Suomen Infektiolääkärit ry:ltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Suomen Lääkäriliitto ry:ltä, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:ltä, Suomen Sairaankuljetusliitto ry:ltä, Suomen sairaalahygieniyhdistys ry:ltä, Suomen sairaanhoitajaliitto ry:ltä, Suomen Terveydenhoitajaliitto STHL ry:ltä, Suomen Työterveyshoitajaliitto STTHL ry:ltä, Suomen yrittäjät ry:ltä, Tampereen kaupungin sosiaali- ja terveystaloukselta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, Terveys- ja Sosiaalialan Yrittäjät TESO ry:ltä, Hyvinvointialojen liitto ry:ltä, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:lta, Työterveyslaitokselta, valtioneuvoston kanslian lainsäädännön arviointineuvostolta ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS:ltä.

Samanaikaisesti lakiehdotusten ollessa lausunnolla on pyydetty lausunto ehdotuksesta valtioneuvoston asetukseksi työntekijöiden suojelemiseksi biologisista tekijöistä aiheutuvilta vaaroilta. Lausunnon luonnoksesta hallituksen esitykseksi antoivat Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lausunnon antajat tukivat esitystä. Keskeiset kommentit koskivat laissa syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville aineille ja menetelmille ammatissaan altistuvien rekisteristä (ASA) (717/2001) säädettyä järjestelmää vastaavan rekisterin tarvetta biologisille tekijöille. Laki (717/2001) velvoittaa työnantajan pitämään luetteloa työpaikalla käytettävistä ja esiintyvistä tekijöistä, jotka aiheuttavat syöpäsairauden vaaraa. Työnantajan tulee lain mukaan lisäksi pitää luetteloa niistä työntekijöistä, jotka altistuvat työssään kyseisille tekijöille merkittävästi enemmän kuin sellaiset henkilöt, joilta puuttuu erityinen altistuminen syöpäsairauden vaaraa aiheuttaville tekijöille (ASA-luettelo). Lisäksi Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK esitti, että työturvallisuuslain muuttamisen osalta olisi perusteltua selvittää valtakunnallisen rekisterin perustamista. Altistuneet työntekijät ilmoitettaisiin rekisteriin, josta olisi löydettävissä mahdolliset altistumistiedot helposti työnantajan toiminnan päättyessä. Myös PAM ry esitti, että ASA-rekisterin laajentaminen voisi olla sopiva ratkaisu kustannuksiltaan ja hallinnollaan biologisille tekijöille altistuneiden seurantaan. Rekisteri edesauttaisi diagnostiikkaa ja avunsaantia altistumisissa, joiden oireet ilmenevät tai on mahdollista tunnistaa työperäisiksi pitkän ajan kuluttua altistumisen loppumisesta. Myös Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL esitti lausunnossaan, että biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä pidettävän luettelon rinnalle tulisi rakentaa ASA-rekisteriä vastaava järjestelmä. Työnantaja olisi velvollinen ilmoittamaan rekisteriin asianomaiset altistumistiedot. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue esitti myös, että ASA-rekisteriä vastaava rekisteri olisi toimiva

biologisille tekijöille. Biologisten tekijöiden -jaosto kokouksessaan 19.4.2017 yksimielisesti totesi, että jaoston näkemyksen mukaan on tarkoituksenmukaista selvittää asiaa erikseen.

PAM ry esitti, että työturvallisuuslaissa velvoitettaisiin selkeästi vuokratyön käyttäjäyritys luetteloimaan biologisille tekijöille altistuvat työntekijät. Vuokratyöstä säädetään riittävästi työturvallisuuslaissa eikä lakia tältä osin ole tarpeen muuttaa.

PAM ry ja Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry esittivät, että luettelon biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä säilyttämisaikoja tulisi tarkastella. Säilytysajat perustuvat biologisia tekijöitä koskevaan direktiiviin.

Akavan sairaanhoitajat ja Taja ry esittivät, että valvontalain muutosesityksessä tarkoitettuun ilmoitukseen tulisi lisätä, mihin toimenpiteisiin työnantaja on ryhtynyt ja milloin, jotta viranomaisilla olisi kokonaisvaltaisempi näkemys tapahtuneesta vaaratilanteesta tai onnettomuudesta. Tämä on jo huomioitu valvontalaissa.

SAK korosti lausunnossaan säädöksen toimeenpanon seurannan ja valvonnan merkitystä yhteisillä työpaikoilla. Tämä huomioidaan säädöksen toimeenpanossa. Terveiden ja hyvinvointin laitos esitti, että työturvallisuuslain muutosesityksessä työnantajan olisi pidettävä luetteloa työntekijöistä, jotka ovat työssään altistuneet biologisille tekijöille. Tämä toteutuu säädösmuutosehdotuksessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta

46 b §. *Vaaratilanteista ilmoittaminen.* 1 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa kaikista sellaisista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, joiden johdosta ympäristöön on saattanut levitä sellainen biologinen tekijä, joka voi aiheuttaa ihmiselle vakavan tartunnan tai vakavan sairauden. Tällaisia tekijöitä ovat biologiset tekijät, jotka on luokiteltu työturvallisuuslain 40 §:n 3 momentin nojalla annetun biologisten tekijöiden luokitusta koskevan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (921/2010) liitteessä ryhmiin 3 tai 4. Ryhmään 3 kuuluvan biologisen tekijän aiheuttama sairaus on hoidettavissa ja siihen on yleensä käytettävissä tehokas ehkäisykeino. Sairaus voi levitä väestöön. Ryhmään 4 kuuluvan biologisen tekijän aiheuttamaan sairauteen ei yleensä ole tehokasta ehkäisykeinoa eikä hoitoa ja sen todennäköisyys levitä väestöön on suuri. Ilmoitus on tehtävä aina, jos on syytä epäillä, että biologisia tekijöitä on saattanut levitä ympäristöön, vaikka näin ei tosiasiallisesti olisikaan tapahtunut. Ilmoitus on tehtävä kuitenkin vain niissä tapauksissa, joissa vapautunut biologinen tekijä voisi aiheuttaa vakavan tartunnan vaaran tai sairauden ihmiselle. Ilmoitusta ei siis tarvitsisi tehdä, jos biologinen tekijä ei todennäköisesti aiheuta sairautta tai vaaraa ihmiselle tai vaikutus on lievä ja tällainen sairaus on hoidettavissa. Voimassa olevan biologisia tekijöitä koskevan päätöksen mukaan työnantajan on viipymättä ilmoitettava asianomaiselle viranomaiselle kaikista onnettomuuksista ja vaaratilanteista, jotka ovat voineet johtaa biologisen tekijän vapautumiseen ja jotka voisivat aiheuttaa vakavan tartunnan vaaran tai sairauden ihmiselle. Jos kyseessä ovat muuntogeeniset organismit, ilmoitus on tehtävä myös geenitekniikan lautakunnalle.

2 momentissa säädettäisiin viranomaiselle tehtävän ilmoituksen sisällöstä. Ilmoituksessa tulisi mainita onnettomuuden ja vaaratilanteen sattumisaika ja -paikka, tieto siitä, mitä biologista tekijää mahdollisesti on vapautunut ympäristöön sekä työnantajaa ja ilmoittajaa koskevat tiedot. Tiedot, jotka ilmoituksesta tulisi käydä ilmi, vastaavat pitkälti valvontalain 46 a § ilmoituksesta edellytettäviä tietoja.

1.2 Työturvallisuuslaki

40 a §. *Luettelo biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta pitää luetteloa niistä työntekijöistä, jotka ovat altistuneet työssä sellaisille biologisille tekijöille, jotka voivat aiheuttaa vakavan vaaran tai vakavan sairauden ihmisille. Tällaista luetteloa on säilytettävä vähintään 10 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen. Vakava sairaus on hoidettavissa ja siihen on yleensä käytettävissä tehokas ehkäisykeino. Sairaus voi levitä väestöön.

2 momentissa säädettäisiin erityisistä tilanteista, joissa luetteloa pitäisi kuitenkin säilyttää 40 vuotta. Luetteloa pitäisi säilyttää 40 vuotta viimeisen tiedossa olevan altistumisen jälkeen sellaisten altistumisten osalta, jotka voivat johtaa tartuntoihin, joihin liittyy pysyvän tai piilevän tartunnan aiheuttava biologinen tekijä ja jota ei voida nykyisen tietämyksen mukaan määrittää ennen kuin sairaus kehittyy monta vuotta myöhemmin ja jolla on erityisen pitkä itämisaika ennen sairauden kehittymistä, jotka voivat johtaa uusiutuviin sairauksiin pitkän ajan kuluessa hoidosta huolimatta ja joilla voi olla vakavia jälkivaikutuksia. Muun muassa altistuminen tuberkuloosille hoidettaessa tartuttavaa tuberkuloosia sairastavaa potilasta on peruste säilyttää luetteloa 40 vuotta.

3 momentissa säädettäisiin luettelon saamiseen oikeutetuista tahoista. Näitä olisivat työsuojeluviranomainen, kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri, sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri, työterveyshuolto, työsuojeluhenkilöstö sekä työntekijä itseään koskevilta osin. Tartuntatautilaissa (1227/2016) on säädetty kattavasti tiedonsaantioikeutetuista viranomaistahoista. Uusia luettelon saamiseen oikeutettuja tahoja olisivat nyt myös kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaava lääkäri, jotta epidemioiden hallinta ja altistumisen seuranta olisi tehokasta.

4 momentissa säädettäisiin työnantajan velvollisuudesta luovuttaa luettelo työsuojeluviranomaisen käyttöön työnantajan päättäessä toimintansa.

5 momentissa säädettäisiin valtuutuksesta tarkempien säännösten antamiseen valtioneuvoston asetuksella.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annettuun lakiin (44/2006) uusi 46 b § seuraavasti:

46 b §

Vaaratilanteista ilmoittaminen

Työnantajan on viipymättä ilmoitettava työsuojeluviranomaiselle kaikista sellaisista vaaratilanteista ja onnettomuuksista, joiden johdosta ympäristöön on saattanut levitä sellainen biologinen tekijä, joka voi aiheuttaa ihmiselle vakavan tartunnan tai vakavan sairauden.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) onnettomuuden ja vaaratilanteen sattumisaika ja -paikka;
- 2) työnantajan tiedot;
- 3) tieto siitä, mitä biologista tekijää mahdollisesti on levinnyt ympäristöön;
- 4) ilmoittajan tiedot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

2.

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään työturvallisuuslakiin (738/2002) uusi 40 a § seuraavasti:

Kemialliset, fysikaaliset ja biologiset tekijät ja vaarallisten aineiden käyttö

40 a §

Luettelo biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä

Työnantajan on pidettävä luetteloa vakavan vaaran tai vakavan sairauden ihmiselle aiheuttaville biologisille tekijöille työssä altistuneista työntekijöistä. Luetteloa on säilytettävä vähintään 10 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen.

Luetteloa biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä on säilytettävä kuitenkin 40 vuotta altistumisen päättymisen jälkeen, jos altistuminen voi johtaa tartuntoihin:

- 1) jotka saattavat olla pysyviä tai piileviä;
- 2) joita ei voida määrittää ennen sairauden kehittymistä, jos sairauden kehittyminen kestää useita vuosia;
- 3) joilla on erityisen pitkä itämisaika ennen sairauden kehittymistä;
- 4) jotka johtavat sairauksiin, jotka uusiutuvat ajoittain pitkän ajan kuluessa hoidosta huolimatta; tai
- 5) joilla voi olla vakavia pitkäaikaisia jälkivaikutuksia.

Työsuojeluviranomaisella, työterveyshuollolla, kunnan tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä, sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä ja työsuojeluhenkilöstöllä on oikeus saada luettelo nähtäväkseen. Työntekijällä on oikeus saada nähtäväkseen itseään koskevat tiedot luettelosta.

Luettelo biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä on annettava työsuojeluviranomaisen käyttöön työnantajan lopettaessa toimintansa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä luetteloon merkittävistä tiedoista.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 24 päivänä elokuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila